

JEG ER ALTSÅ BANGE FOR, AT VI MÅ TIL DEN IGEN ...

WERDELIN OMKRING "VISEN OM SIDSEL", AF STEEN BLENDSTRUP, FOTO ALEKSANDAR K, MAKEUP EMILIE AAGAARD ANDREASEN.

Da hun mødte historien om Sidsels skæbne i 1720'ernes København, vidste Nikoline Werdelin, at hun måtte fortælle den.

Hun ringede til Steen Stig Lommer på Grønnegårds Teatret, hvor hun 8 år tidligere havde sat en anden forestilling op:

- Jeg er altså bange for, at vi må til den igen!

Mange undrede sig sikkert over, at Nikoline Werdelin efter i en årrække at have sat nogle af de bedst anmeldte og bedst sælgende forestillinger op, forlod scenen i 2006 med succesen "Natmandens datter", netop på Grønnegårds Teatret.

Braklægning

- Jeg har flere instrumenter at spille på, siger hun. - Men ligesom en god bondemand kan jeg mærke, hvornår jeg skal lægge en mark brak og opdyrke en anden. På det tidspunkt havde jeg skrevet og iscenesat tre stykker på tre år. Du gør dig ikke begreb om, hvor hårdt det er. Jeg tror, at jeg havde mere appetit, end jeg havde kræfter til.

Det var på det tidspunkt, Nikoline besluttede sig for at flytte til Berlin. Selv om hun stadig havde travlt med at levere tegneserier og passe sin brevkasse, kunne hun i Berlin nyde at være anonym.

- Jeg var glad for at få lov til at prøve at bo uden signaler fra andre om, hvem jeg var. Der var ikke et menneske, der kiggede på mig, og fortalte mig at 'hej Nikoline, du er jo dig.' Jeg følte mig meget privilegeret på det tidspunkt, hvor jeg blev meget rost af både læserne og teatergængerne, men det var sundt for mig pludselig at være der, hvor mange af mine figurer er, nemlig et sted, hvor jeg måtte knokle med at være 'den nye pige i klassen'.

En ny referenceramme

Berlin berigede hende også med et nyt syn på danskerne.

- Hvis man bor i så lille en kultur som vores, synes jeg - hvis man har muligheden - at man skal flytte sig selv

og sin familie til udlandet. Jeg tænkte, at jeg hellere måtte få gjort det, mens jeg havde kræfterne.

- Efter at være kommet hjem fra Berlin bliver jeg nogle gange helt rystet over, hvordan folk herhjemme forventer at få ting. Inden for en vis klasse spekulerer jeg på, om de unge overhovedet KENDER nogen fattige. Fattigdom er så almindelig i Berlin. Her skaber folk sig et sobert liv med fire hunde, en toværelses lejlighed og en hel masse flid. Der er i hvert fald ikke nogen, der forventer, at der er nogen, der tager sig af dem! Nikoline Werdelin er ikke den, der gør stort væsen af sig, så hun lignede bare endnu en midaldrende kone med en hund og et ubehjælpeligt tysk. Det lærte hun så af hundelufterne. Hun lærte også at holde lav profil:

- Jeg holdt meget hurtigt op med at sige, at vi havde sommerhus herhjemme. Det ville have skabt en afgrund, fordi det er så fuldstændig illusorisk for en almindelig berliner at forestille sig at have et sommerhus. Muligvis en kolonihave presset op ad motorvejen. Men at eje det?! Jeg fortalte heller ikke at jeg ejede min lejlighed, før jeg lærte folk bedre at kende. Det ville være det samme, hvis jeg mødte en her, der sagde, 'jamen, jeg ejer hele Monaco.' Jeg ville tænke, at vi slet ikke havde samme referenceramme. Forskellen er til at få øje på - bogstaveligt talt - for Nikolines registrerende øje opfangede straks den kropslige diversitet: en pukkelrygget eller en med klumpfod, en svulst, et blindt øje eller misdannet øre.

- Ganske almindelige kvinder i middelklassen mangler af og til tænderne fra hjørnetænderne og tilbage. Der er ikke råd til implantater. Og så kommer

jeg hjem blandt os pæne danskere med nyvasket hår, i sort tøj og på cykler, med to øjne og flotte tænder.

Udsyn til 1700-tallet

- Jeg undrer mig nogle gange over, at der ikke er en større taknemmelighed. At folk klager over det ene og det andet ... jamen er vi overhovedet klar over, hvordan andre lever? I Syrien, i Afrika? Er vi overhovedet klar over, hvordan folk lever i nabolandet?

Så når Nikoline Werdelin dykker tilbage til 1700-tallet og fortæller om en kvindeskæbne, har hun ikke en feministisk dagsorden i forhold til 100-året for kvindernes valgret. Eller prøver at drage en parallel til kvinder, der påtager sig en manderolle for at gøre karriere. For hende ligger parallellen snarere ude i verden:

- Der er kvinder i Mellemøsten, der lever med en forklædningsnødvendighed. De må ikke rejse alene. Hvad der sker dem, hvis de bliver afsløret, hører vi ikke - de bliver formodentlig stenet. Og familier i Kabul, hvor de, hvis de ikke har en søn, vælger en af døtrene til at være dreng, så de kan have en til at stå fremme i butikken.

Herhjemme og i den vestlige verden i det hele taget er vi så privilegerede, at vi kan forholde os friere til kønnet og selv bestemme, hvor meget mand og kvinde vi vil være.

- Fordi jeg har levet, som jeg har gjort, spekulerer jeg ikke meget over, om jeg er kvinde eller mand, og det er måske også det stykket handler om. Hvor fleksibelt forholdet til kønnet er inde i en selv er. Og hvor mange mandlige egenskaber man f.eks. tør have, og - i vor tid - har mulighed for at udspille.

BLÅ BOG

Nikoline Werdelin

Nikoline Werdelin (f. 1960) blev først kendt som tegneserietegner af "Café" i Politiken 1984-88. I 1994 vendte hun tilbage med serien "Homo Metropolis" igen i en fire års periode. Hun fortsatte den 2010-2013. Sideløbende har hun leveret tegneserier til Alt for Damerne og magasinet Søndag, hvor hun også er en populær brevkasseredaktør. I 1987 optrådte hun første gang som dramatiker ("Under de gule måner") og i 1999 debuterede hun i sin tredje karriere som sceneinstruktør ("Den blinde maler"). Nikoline har i otte år boet og arbejdet i Berlin, men flyttede hjem til Frederiksberg sidste sommer og blev gift med Ib Lucas. Nikoline har modtaget adskillige hædersbevisninger, bl.a. Ridderkors af Dannebrogordenen og Holberg-medaljen. Læs også Ud under åben himmel – sommer på teatret

A portrait of Nikoline Werdelin, a woman with short brown hair and glasses, wearing a dark patterned top. She is looking slightly to the left of the frame. The background is a solid teal color.

"JEG KØRT FIRJULSTRÆKKER LANGT OP I NORGE – HELT UDEN FOR SÆSONEN I JANUAR - OG SLÆBT MINE BØGER MED BOBSLÆDE EN KILOMETER FRA, HVOR JEG KUNNE HOLDE MED MINE SNEKÆDER (SOM JEG I ØVRIGT SELV HAR SAT PÅ) HEN TIL EN HYTTE FOR AT SIDDE DER OG SKRIVE I SEKS UGER."

Firhjulstrækker, snekæder og et godt sanseapparat

- Jeg kørte firhjulstrækker langt op i Norge – helt uden for sæsonen i januar – og slæbt mine bøger med bobslæde en kilometer fra, hvor jeg kunne holde med mine snekæder (som jeg i øvrigt selv har sat på) hen til en hytte for at sidde der og skrive i seks uger. Det er der mange af mine veninder, der ikke ville finde på. Omvendt synes jeg, mænd er mest fascinerende, når de har et sundt og frodigt forhold til deres kvindelige side. Den dualitet har været afgørende for Nikolines karriere:

- Mit sanseapparat, min optagethed af andre menneskers interpersonelle relationer og andre menneskers følelser. Det går jo igen i tegneserierne og i stykkerne hele tiden. Det vil man typisk opfatte som et feminint træk. Fra ung har jeg været ambitiøs på en måde, som jeg egentlig ville registrere som maskulin. Og jeg har haft nogle frihedsgrader, fordi jeg ikke havde børn. Jeg kunne løbe lige så stærkt som mændene, hvor der er mange kvinder, der bliver nødt til at standse op eller i hvert fald nøjes med et barn og en meget fleksibel mand.

Humor som selvtrøst

Disse privilegier var ikke en kvinde forundt på Sidsels tid. Hendes maskerade, som både omfattede ægteskab

med en anden kvinde og brugen af et horn, så hun kunne tisse stående, er derfor i sin grundtone en tragedie.

- Egentlig er det næsten for sørgeligt til Grønnegårds Teatret, for der skal man jo have rosé og spise picnic, indrømmer Nikoline. – Men inde i min blyant, inde i min computer, er der noget, der twister det i humoristisk retning hele tiden, så vi kan have med det at gøre.

Det er samme underfundighed, som løber gennem hendes tegneserier, hvor historier om alkoholisme, misbrug, omsorgssvigt og social nød alligevel kan kalde smilet frem. Selv om hun har givet afkald på formlen tre-billeder-og-en-pointe. Således slår Nikoline f.eks. an til latteren, når hun afslører forargelsen hos Sidsels husvært over den formodede utugt som ren og skær misundelse og afsavn i forhold til hans egen seksualitet.

- Han taler om sin lyst, som han ikke har fået stillet med konen, om det han gerne ville se, men ikke måtte. Det handler om misundelse, kropslig tørhed, savn og fortvivlelse, som han projicerer over på Sidsel. Men jeg er flad af grin, når jeg hører ham sige det, fordi det er så sødt, så sjovt. Han siger det rigtig 'herreagtigt' – men aner ikke, at han laver en form for pornografisk monolog.

- Måske er humoren en form for selvtrøst, fordi jeg hælder meget til den melankolske side, at jeg på den her måde

pepper tingene op. Ellers virker det ikke. Men komedie og drama er jo forbundne kar.

Myren frem for myretuen

Selv om Nikoline Werdelin optræder som brevkasseredaktør, så er hun tilbageholdende med meninger. I hvert fald om samfundsforhold i større perspektiv: - Hvis du ser samfundet som en myretue, så er jeg så interesseret i den enkelte myre, at jeg ikke kan holde fokus på hele tuen. Hvis jeg ser TV-avis, så bliver jeg optaget af Helle Thornings øjenmakeup, hendes diktion, hendes kropssprog. Ikke hvad der bliver sagt.

Med terrorangrebet på Charlie Hebdo i Paris kom der – igen – fokus på ytringsfriheden og ikke mindst for kunstnere og tegnere. Nu er det politiske så ikke Nikoline Werdelins metier, men hun føler grundlæggende, at hun er på Muhammed-tegnernes side:

- Engang i min ungdom blev en stribe momentant stoppet af en chefredaktør. Den blev clearet, så der var ikke nogen retssager på vej, men de to timer, hvor jeg ventede på det ... Jeg har aldrig i mit liv været så krænket! Så hvis jeg havde min gang i andre politiske og religiøse sfærer, så tror jeg, jeg ville kæmpe helt løvemorsagtigt. Men man ved ikke, om man har det mod, før man står over for udfordringen.

"DET VAR SUNDT FOR MIG PLUDSELIG AT VÆRE DER, HVOR MANGE AF MINE FIGURER ER NEMLIG ET STED, HVOR JEG MÅTTE KNOKLE MED AT VÆRE 'DEN NYE PIGE I KLASSEN'."

Nikoline som barn

- Specielt hvis man lever af at finde på, så bliver man på en måde ved med at være et barn, siger Nikoline Werdelin. Hun husker, hvordan hun lå på sofaen sammen med veninden Hanne (og en pose lakridsstænger) og skrev historier – hver sin, men så byttede de ind imellem. Og her taler vi om piger på 7 år! Den dramatiske sans fejlede heller ikke noget: - jeg var jo storesøster og havde fornøjelsen af at klæde mine yngre brødre ud og også deres venner, hvis de havde nogen på besøg. Jeg har bundet dem oppe på loftet: så var de børnehjemsbørn. Jeg gik nedenunder og lavede havregrød. Så knuste jeg vitaminpiller og hældte levertran i grøden, fordi jeg skulle være sådan en ond børnehjemsforstander!

Rundt om Nikoline Werdelin

Som mangeårig Berliner: de tre vigtigste ting at se
Jeg har ikke tænkt Berlin som et sted at se. Det var bare min hverdag. Der er en masse museer og cafeer, jeg aldrig har fået set. Jeg kom næsten ikke i Vestberlin. Men jeg har fået set en masse af byens parker og hundeluftningsområder.

De tre ting du med glæde vender tilbage til i København

Geel Skov, Bernstorffsparken, Frederiksberg Have. At vi ikke skal ret langt for at kunne hoppe i vandet. At jeg kan lave en aftale med veninderne om torsdagen om at ses, og så kan vi gøre det om mandagen.

Verdens bedste tegneserier – dine tre favoritter

Det er så længe siden, men hvis jeg må nævne litteratur så "Krig & Fred", "Middlesex" (Jeffrey Eugenides) og "Ravnen i Glasbjerget". Min barndoms tegneserier var "Modesty Blaise" – jeg syntes den var så flot tegnet og Modesty er en sej heltinde – "Tintin" og "Prins Valiant" – igen det er tegningerne!

Sommeren står for døren; ud over Grønnegårds Teatret, hvad glæder du dig så mest til?

At komme på landet og arbejde i min have i sommerhuset. Min mand, Ib, var deroppe for et par uger siden og fortalte, hvordan blomsterne myldrer frem. Jeg var SÅ misundelig. Det er svært at være væk fra den have lige nu.

Hvad er din livret?

Ibs kyllingefrikadeller ... med spidskålsalat!

Tre ting du gerne vil nå ... inden for det næste par år?

Jeg vil gerne på vandretur i Norge. Jeg vil gerne anlægge min have (sådan rigtigt) Og jeg vil gerne indrette mit hjem. Det brugte jeg 8 år på i Berlin og var lige ved at være tilfreds. Du kan kalde det en nikolinistisk scenografi, en tryk livmoder. At bygge en skønhed, hvorfra jeg kan trække min styrke.

Mens du synes livet er for kort til ... nævn tre ting?

Storbyweekender (ikke at der er noget galt med storbyer – men det der begreb med at skulle opleve Paris på en weekend). Facebook (det jeg ved om det fra andre). Lange familiefester – jeg har ikke tålmodighed til dem. Hvis jeg bliver inviteret til et bryllup – kirke, reception og middag – så spørger jeg, hvor de helst vil have mig. De får mig ikke til det hele.

Du er selv stort set autodidakt, men hvad vil brevkasseredaktøren anbefale nutidens unge?

Jeg ville blive meget angst, hvis en af 'mine' unge begyndte at opføre sig, som jeg gjorde i puberteten. Jeg har kun 9. klasse ... og et helt mislykket år i gymnasiet, endnu et mislykket trekvart år på studenterkursus og en temmelig mislykket halv uddannelse på Skolen for Brugskunst. Det ville jeg ikke have det trygt med nu. Men de har jo deres forældre som primære rådgivere. Jeg tror bare jeg vil lave te og lytte. Og gribe, når det går galt, og sige tillykke, når det går godt.

Hvad er din største teateroplevelse i det forløbne år?

Romeo & Julie på Det kgl. Teater

Hvilken bog ligger på dit natbord lige nu?

Jens Andersens Astrid Lindgren-biografi

Hvad laver du om fem år?

Fuldstændig det samme som nu, hvis jeg ellers er rask. Jeg har stor respekt for det med tagsten, der falder ned, tsunamier og andre overraskelser. Så jeg skriver teater eller tegneserier. For mig er det ikke så forskelligt.

”SÅ KNUSTE JEG VITAMINPILLER OG HÆLTE LEVERTAN I HAVREGRØDEN, FORDI JEG SKULLE VÆRE SÅDAN EN OND BØRNEHJEMSFØRSTANDER!”